

Voorstel aan de gemeenteraad

Opsteller

Westrik, Jan

Kenmerk

Z.23.393165 / D.23.1630707

Vertrouwelijkheid

Openbaar

Onderwerp

COA - locatiestudie

Onderwerp

Het in principe vestigen van een AZC
binnen de gemeente Heerenveen

Voorgesteld besluit

1. Instemmen met het in principe vestigen van een AZC binnen de gemeente Heerenveen en daarbij behorende afwegingscriteria;
2. Akkoord gaan met het vervolgproces van locatieanalyse, communicatie en participatie, uitmondend in een concreet locatiebesluit na de zomer.
3. Kennis nemen van het proces om te komen tot locatiekeuze.

Inleiding

Er is sprake van de grootste instroom van asielzoekers in ons land sinds de piek van de periode 2015/2016. Hierdoor werd het afgelopen jaar duidelijk zichtbaar dat er in het hele land een nijpend tekort is aan opvang. Daarnaast is als gevolg van de oorlog sprake van een eveneens grote landelijke instroom van Oekraïners. De raad heeft daarom in maart 2022 een motie aangenomen om die vluchtelingen ruimhartig en menselijk te helpen. In de praktijk doen we dat ook. Inmiddels hebben we 180 Oekraïners opgevangen en is de taakstelling inmiddels tot 280 verhoogd. Ook hebben we besloten 24 alleenstaande minderjarige vluchtelingen op te nemen in onze gemeente.

Ook in de gemeente Heerenveen is de behoefte aan opvang van vluchtelingen derhalve manifest.

In Fryslân is van oudsher sprake geweest van opvang van vluchtelingen. Er is steeds verantwoordelijkheid voor genomen en dat gebeurt ook nu aan de Bestuurlijke Regietafel, waaraan Heerenveen actief deelneemt. Met het oog op de komende spreidingswet - waarmee vluchtelingen evenredig over het land zullen worden gespreid - wordt aan deze tafel momenteel invulling gegeven aan de opgave voor Fryslân.

Het COA heeft in verband met de urgentie van het opvangtekort het college benaderd, om te komen tot een reguliere opvanglocatie binnen de gemeente Heerenveen. Uitgangspunt is een langjarige en duurzame samenwerking tussen de gemeente Heerenveen en het COA voor een periode van tenminste 10 jaren met circa 450 capaciteitsplaatsen.

Het college stelt uw raad voor om proactief om te gaan op het verzoek van het COA door in te stemmen met het in principe vestiging van een AZC in Heerenveen.

Indien dat het geval is, vragen wij uw raad akkoord te gaan met het geschetste vervolgproces, inclusief de locatiecriteriën om te komen tot een optimale locatie van een AZC.

Vervolgproces

Indien de raad akkoord is met het principe tot vestiging van een AZC in Heerenveen, zal in de periode april-juni met het COA en met actieve inbreng van de lokale gemeenschap een inventarisatie worden opgesteld voor geschikte opvanglocaties in de gemeente Heerenveen. Vanuit deze inventarisatie zal de meest geschikte locatie nader worden uitgewerkt, waarbij onderhandeling met eigenaar of verhuurder een onderdeel is.

Indien een geschikte locatie wordt gevonden, zal er gelijktijdig een traject gaan lopen om te komen tot een bestuursovereenkomst met het COA en een overeenkomst met eigenaar (huur of koop) worden gesloten.

Naast een duidelijk communicatietraject met de omgeving zijn belangrijke afwegingscriteria bij de eventuele locatiekeuze:

- Duurzame inpassing in de wijk vanuit sociaal en fysiek domein.
- Toekomstperspectief voor de gebouwen en integratie.
- Participatie en doorlopende leerlijn van asielzoekers
- Toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen en winkels
- Verkeerssituatie (ontsluiting, bereikbaarheid - ook voor hulpdiensten - en parkeren)
- Veiligheid en leefbaarheid voor bewoners AZC en omwonenden
- Effect op gebiedskwaliteit
- Duurzaamheid en toekomstperspectief gebouwen en terreininrichting
- Tijd die nodig is voor procedures (bestemmingsplan, vergunningen etc.)
- Locatie gebonden financiële gevolgen

De raad kan dan na de zomer een definitief besluit nemen over de locatie inclusief de daarbij behorende concrete uitwerking en planning, waarna het realisatieproces kan starten.

Beoogd effect

Door vestiging van een reguliere opvanglocatie binnen de gemeente Heerenveen, neemt de gemeente verantwoordelijkheid voor haar aandeel binnen Fryslân in het oplossen van de opvangcrisis, zodat de komende jaren m.b.t. de opvang van vluchtelingen in Fryslân - en derhalve ook in Heerenveen - stabilisatie van de vluchtelingenopvang kan gaan ontstaan.

Argumenten

1. Er is een urgent tekort aan opvangplaatsen voor vluchtelingen in Nederland. Om evenwichtige spreiding over het gehele land na te streven is hiervoor een spreidingswet in de maak, die waarschijnlijk dit jaar van kracht gaat worden.
2. De gemeente en de lokale samenleving nemen al heel lang vanuit betrokkenheid en medemenselijkheid, verantwoordelijkheid voor de opvang van vluchtelingen.
3. De raad heeft dit onlangs bij de komst van Oekraïense vluchtelingen nog eens in een aanvaarde motie bekrachtigd.
4. Het verdient de voorkeur om vluchtelingen op een meer vaste locatie op te vangen, dan op wisselende verblijven op noodlocaties.
5. Door proactief in te gaan op het verzoek van het COA ontstaat de meeste sturingsruimte voor het zoveel mogelijk aansluiting zoeken bij de eigenheid en schaal van Heerenveen

6. Er is in het algemeen sprake van draagvlak voor opvang onder Friese bestuurders, gemeenten en inwoners. Het college acht het van groot belang dat dit draagvlak ook in Heerenveen behouden blijft.
7. Het is juist daarom, dat aan een eventuele nieuwe opvanglocatie duidelijke afwegingscriteria ten grondslag liggen, bijvoorbeeld over te huisvesten doelgroepen, het borgen van veiligheid en de te bieden faciliteiten. Hierbij ligt voor het college ook de omvang van een eventueel opvangcentrum niet op voorhand vast. Het gaat immers nadrukkelijk om afstemming op de schaal en eigenheid van Heerenveen.
8. Hierbij zijn eenduidige en consistente externe communicatie evenals participatie belangrijke uitgangspunten. Dit geldt ook voor zoveel mogelijk samenwerking met betrokken partijen (zowel bestuurlijk als privaat).

Risico's of kanttekeningen

1. De instroom van asielzoekers en het vestigen van een AZC zijn onderwerpen die maatschappelijke onrust en weerstand kunnen veroorzaken. Er is in het algemeen in Fryslân en Heerenveen sprake van bestuurlijke en maatschappelijke betrokkenheid en van draagvlak. Succesfactoren hierin zijn respectievelijk tijdige (eenduidige, consistente) communicatie en lokale participatie. Gevoelde onveiligheid/overlast kan worden voorkomen door het aspect veiligheid integraal en planmatig samen met onder meer de politie uit te werken en te monitoren. Uit een recente analyse (NU.nl 12 september 2022) blijkt overigens dat er in de meeste gemeenten met grote AZC's weinig overlast voorkomt.
2. Financiële risico's zijn beperkt. Een AZC wordt bekostigd door het rijk.
3. Effecten op lokale woningmarkt zijn beperkt. Een AZC leidt niet direct tot druk op de lokale huurmarkt. De verdeling van statushouders vindt landelijk plaats in de vorm van halfjaarlijkse - inmiddels oplopende - taakstellingen over alle gemeenten. Een klein deel van de in Heerenveen jaarlijks beschikbaar komende sociale huurwoningen, wordt aan statushouders toegewezen, veelal aan grotere gezinnen. Dit neemt niet weg dat de gemiddelde wachttijden voor een sociale huurwoning door allerlei ontwikkelingen zijn opgelopen, reden waarom het college middels het bouwen van 50 tijdelijke woningen op korte termijn het aanbod in het betaalbare segment zal vergroten. Daarnaast wordt het ook landelijk beleid om het woningaanbod met lagere huren de komende jaren substantieel te vergroten. Het college werkt dit momenteel samen met de betrokken partners uit in een nieuwe woonvisie voor Heerenveen.

Communicatie en participatie

Voor deze 1e stap in de besluitvorming – het al dan niet akkoord gaan met het principe van het vestigen van een AZC in Heerenveen – is een communicatieplanning opgesteld, waarin aan alle relevante aspecten aandacht is besteed. In deze fase ligt de nadruk vooral op informatie en communicatie.

Mocht de raad instemmen met het in principe vestigen van een AZC in Heerenveen zal de participatiecomponent in de vervolgfase een belangrijke rol gaan spelen. Hiervoor zal een draaiboek worden opgesteld.

Stap 2 betreft het informeren van de raad en inwoners over de mogelijke locaties voor het vestigen van een AZC. Tijdens een brede informatiesessie worden de mogelijke locaties aangedragen en kunnen inwoners informatie krijgen over wat de komst van een AZC betekent. Na deze bijeenkomst start het participatieproces met betrokkenen rondom de verschillende locaties. Daarbij wordt gesproken met inwoners, maar ook stakeholders zoals maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Op basis van alle opgehaalde input wordt een advies ter besluitvorming over de locatie voorbereid aan de raad.

Financiën

Uitgangspunt is dat de gemeente geen directe kosten heeft. Het COA is kostendrager voor het AZC en betaalt de realisatie, huisvestings- en veiligheidskosten. De gemeente ontvangt via het gemeentefonds compensatie omdat ze meer inwoners heeft. Daarnaast is er een rijksvergoeding voor het onderwijs en onderwijshuisvesting mogelijk. Deze vergoeding zou kostendekkend moeten zijn. Hiertoe moeten nog afspraken gemaakt worden met het COA.

Bijlagen

- Verzoek COA.